ЕКОНОМІКА ТА ЕКОЛОГІЯ 11.03.2024 | Нуріель Рубіні

Штучний інтелект проти людської дурості

Технології можуть змінити світ на краще, але лише за умови, що людство буде їх використовувати для усунення мегазагроз, які виникли

Коли я повернувся з нещодавнього Всесвітнього економічного форуму в Давосі, мене часто запитували про головні враження та висновки. Цього року однією з тем, що найбільш активно обговорювались, був штучний інтелект (ШІ), особливо генеративний ШІ. Впровадження великих мовних моделей (на них заснована програма ChatGPT) породило великі надії (і хайп), що ШІ зможе багато чого зробити для підвищення темпів зростання продуктивності та економіки в майбутньому.

Для розгляду цього питання варто спочатку нагадати, що в нашому світі сьогодні панує людська дурість, а не ШІ. Швидке наростання мегазагроз (кожна з них є елементом широкої «полікризи») підтверджує, що наша політика перестала нормально функціонувати, а вжиті заходи є помилковими. Це не дає змоги усунути навіть найсерйозніші й найочевидніші загрози для нашого майбутнього. Серед них – зміна клімату, яка призведе до колосальних економічних витрат; недієздатність держав, яка значно збільшить хвилю кліматичних біженців; повторювані, небезпечні пандемії, які здатні завдати навіть більшої економічної шкоди, ніж це зробив COVID-19.

Ситуація ускладнюється тим, що небезпечне геополітичне суперництво починає переростати в нові холодні війни (наприклад, між США і Китаєм) і в потенційно вибухонебезпечні гарячі війни (наприклад, в Україні та на Близькому Сході). У багатьох країнах світу зростання нерівності в рівні доходів і багатства, почасти спричинене гіперглобалізацією і технологіями, які допомагають заощадити на праці, спровокувало невдоволення ліберальною демократією, що відкрило нові можливості для популістських, авторитарних, агресивних політичних рухів.

Наша політика перестала нормально функціонувати, а вжиті заходи є помилковими. Це не дає змоги усунути навіть найсерйозніші й найочевидніші загрози.

Нестійкий рівень приватного і державного боргу загрожує призвести до боргових і фінансових криз. І ми ще можемо побачити повернення високої інфляції, а також стагфляційні негативні шоки на боці сукупної пропозиції. Загальна тенденція у світі – протекціонізм, деглобалізація, розрив зв'язків, дедоларизація.

Крім того, ті ж самі чудові нові ШІ-технології, які здатні допомогти зростанню економіки і процвітанню людства, мають величезний руйнівний потенціал. Їх уже використовують для активнішого поширення дезінформації, діпфейків і для маніпуляції виборами, і вони посилюють страхи з приводу настання вічного технологічного безробіття і подальшого збільшення нерівності. Не менш зловісно виглядає розробка автономних видів озброєнь і посиленої штучним інтелектом кіберзброї.

Засліплені сяйвом ШІ, учасники Давосу майже не звертали уваги на ці мегазагрози, що не особливо дивувало. Судячи з мого досвіду, настрої в Давосі слугують зворотним індикатором, що дає змогу визначити, куди реально рухається світ. Політики і ділові лідери приїжджають туди, щоб відрекламувати свої книжки і поділитися черговими банальностями. Вони висловлюють загальноприйняту думку, яка часто ґрунтується на картині світових і макроекономічних подій у дзеркалі заднього виду.

Коли 2006 року в Давосі я попереджав, що гряде світова фінансова криза, мене ігнорували як похмурого песиміста. А коли 2007 року я передбачив, що багато урядів країн єврозони незабаром зіткнуться з борговими проблемами, мене просто вилаяв міністр фінансів Італії. У 2016-му, коли всі запитували мене, чи не означає обвал фондового ринку в Китаї наближення «жорсткої посадки», яка призведе до повторення світової фінансової кризи, я припустив (і цілком правильно), що Китай здійснить складну, але керовану посадку. У період із 2019 до 2021 року модною темою в Давосі була крипто-бульбашка, яка почала здуватися у 2022-му. Після цього увага переключилася на чистий і зелений водень – ще одна модна примха, яка вже почала втрачати популярність.

Нині відбувається революція, яка незабаром призведе до створення роботів із людськими

Якщо говорити про ШІ, є високі шанси, що ця технологія дійсно змінить світ найближчими десятиліттями. Однак увага ВЕФ до генеративного ШІ вже зараз видається помилковою, оскільки ШІ-

властивостями, вони зможуть вчитися і виконувати безліч завдань – так само, як це робимо ми

технології та ШІ-галузі майбутнього підуть набагато далі цих моделей. Наприклад, у сфері робототехніки та автоматизації зараз відбувається революція, яка незабаром призведе до створення роботів із людськими властивостями, вони зможуть навчатися і виконувати безліч завдань – так само, як це робимо ми. Або задумайтеся, що зможе зробити ШІ для біотехнологій, медицини, а зрештою для людського здоров'я і збільшення тривалості життя. Не менше інтригують і розробки у сфері квантових обчислень, які з часом об'єднаються з розробками ШІ для створення просунутої криптографії та програм кібербезпеки.

З таким самим довгостроковим поглядом слід підходити і до кліматичних дебатів. Сьогодні підвищується ймовірність, що кліматичну проблему не вдасться розв'язати за допомогою відновлюваної енергетики (вона розвивається надто повільно, щоб призвести до серйозних змін) або дорогих технологій, як-от уловлювання та секвестрація вуглецю, зелений водень. Можливо, на нас чекає термоядерна енергетична революція, але за умови, що в найближчі 15 років буде створено комерційний реактор. Це велике джерело дешевої, чистої енергії, у поєднанні з недорогими технологіями знесолення води та новими аграрними технологіями, дасть нам змогу прогодувати 10 млрд людей, які житимуть на планеті до кінця століття.

У секторі фінансових послуг центром революції не будуть криптовалюти і децентралізований блокчейн. Ні, в її основі опиняться централізовані фінансові технології на основі ШІ, які вже покращують якість платіжних систем, кредитування, розподілу коштів, послуг страхування та управління активами. Наука «матеріалознавство» очолить революцію у сфері нових компонентів, 3D-виробництва, нанотехнологій, синтетичної біології. Освоєння і вивчення космосу допоможе нам зберегти планету і знайти способи створення позапланетного способу життя.

Ці та багато інших технологій можуть змінити світ на краще, але лише за умови, що ми зможемо впоратися з їхнім негативним побічним ефектом і що їх використовуватимуть для усунення всіх мегазагроз, які виникли перед нами. Можна сподіватися, що одного разу штучний інтелект зуміє перемогти людську дурість. Але у нього не буде такого шансу, якщо ще раніше ми самі себе знищимо.

(c) Project Syndicate 2024

Нуріель Рубіні

Нуріель Рубіні (Nouriel Roubini) – професор економіки Школи бізнесу Штерна при Нью-Йоркському університеті та голова Roubini Macro Associates, був старшим економістом з міжнародних справ у Раді економічних радників Білого дому в адміністрації Клінтона. Працював у Міжнародному валютному фонді, Федеральній резервній системі США та Світовому банку.